

**Rodzaj i wielkość szkód
powodowanych przez
żubry w uprawach
rolnych i leśnych**

Wanda Olech, Maria Sobczuk
Katedra Genetyki
i Ogólnej Hodowli Zwierząt SGGW

Olsztyn 24 listopada 2017

ŻUBR

największy lądowy przedstawiciel fauny europejskiej
wpisany do II i IV załącznika Dyrektywy Siedliskowej
wpisany do załącznika Konwencji Berneńskiej
w Polsce gatunek ściśle chroniony, wymaga ochrony czynnej

WAŻNE FAKTY Z HISTORII

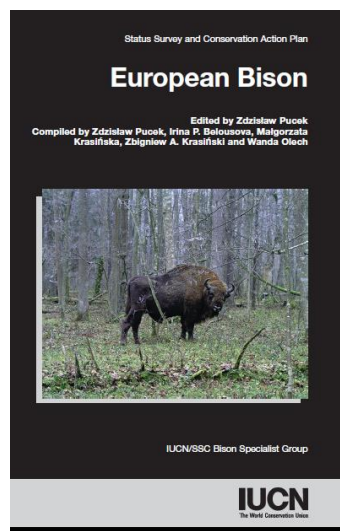
- 🦉 1919 ginie ostatni osobnik z populacji w Puszczy Białowieskiej (1926 na Kaukazie)
- 🦉 1923 utworzenie Międzynarodowego Towarzystwa Ochrony Żubrów i Księgi Rodowodowej Żubrów
- 🦉 1924 stan liczebny gatunku to 54 (29 M i 25 F) osobniki w niewoli
- 🦉 1952 pierwsza reintrodukcja w Puszczy Białowieskiej
- 🦉 1991-1998 spadek populacji w Europie o 20% z powodu zmian szczególnie z powodu rozpadu ZSRR

STRATEGIA DLA ŻUBRA

zawarta w opublikowanym w 2004 roku przez Bison Specialist Group IUCN „Status Survey and Conservation Action Plan” (Pucek i in. 2004)

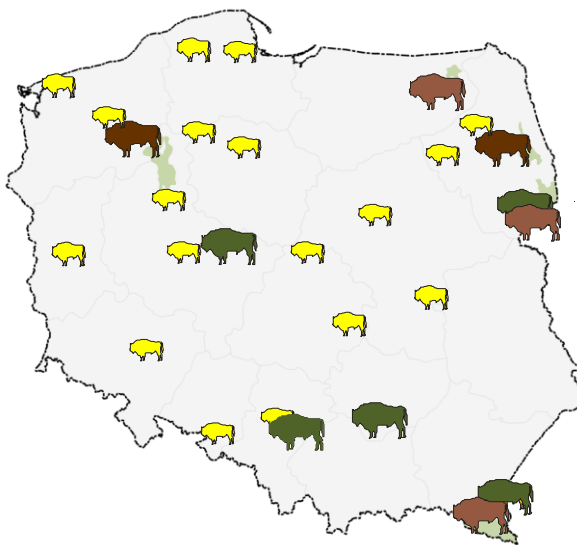
- 🦉 Wzrost liczebności i liczby populacji wolnych lub półwolnych i w niewoli
- 🦉 Poprawa warunków bytowania żubrów
- 🦉 Minimalizowanie zagrożeń (najważniejsze choroby i pasożyty)

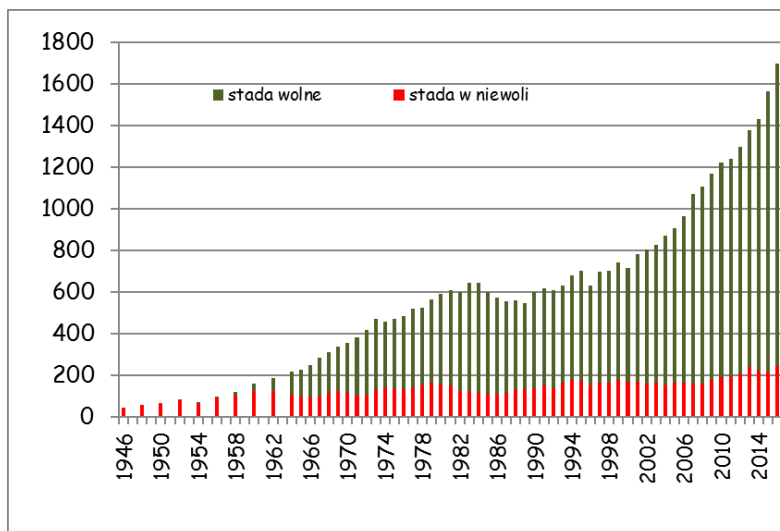
KLUCZOWE ELEMENTY BIOLOGII ŻUBRA

- ☛ Trawożerca - 80% diety to trawy i rośliny zielne. Dzielne zapotrzebowanie to 40-60 kg zielonej masy
- ☛ Tereny otwarte - miejsce żerowania, zalesione - miejsce przeżuwania, rozrodu i odpoczynku
- ☛ Struktura socjalna: to grupy mieszane (15-25 os.) prowadzone przez samicę (areal latem około 100 km²) i grupy byków, zimą grupy mogą się łączyć
- ☛ Przyrost zrealizowany około 12-18% rocznie
- ☛ Gatunek ostonowy „umbrella species”

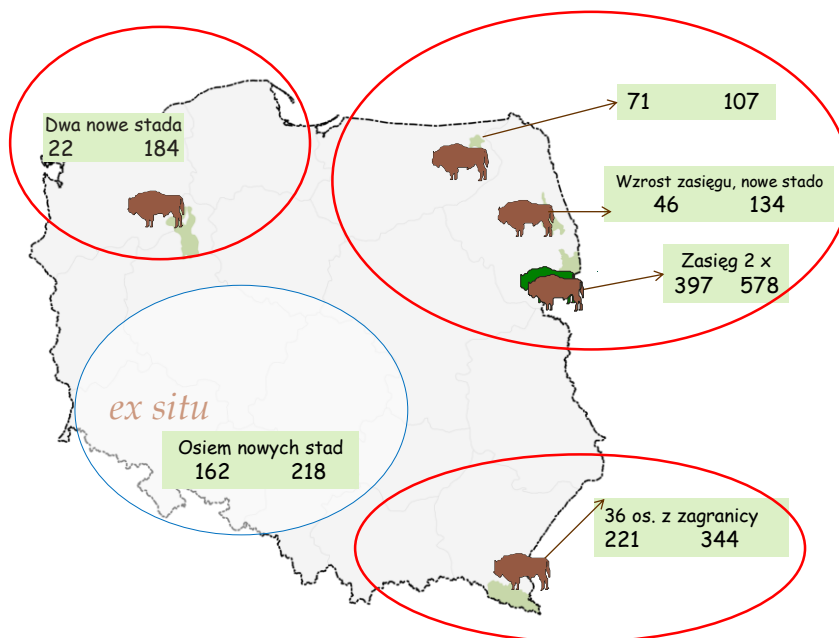
Żubry w Polsce

Liczebność populacji żubra w Polsce

Efekty od 2005 do 2016 roku (liczebność populacji od 907 do 1698)

Rodzaje szkód od żubra

w drzewostanach, sadach (spałowanie,
zgryzanie, łamanie)
w uprawach rolnych (zgrywanie,
deptanie, zgniatanie,
zanieczyszczanie)

Realizowane projekty

- LIFE-Nature 2006 - Ochrona żubra w Puszczy Białowieskiej - Kraina Żubra (2006-2010)

- POIŚ - Ochrona in situ żubra w Polsce - część północno-wschodnia (2011-2013)

- EOG - Rozwój metapopulacji żubra w północno-wschodniej Polsce (2014-2015)

- Fundusz Leśny - Kompleksowy projekt ochrony żubra przez Lasy Państwowe (2017-2020)

Działania:

- rekultywacja i koszenie łąk,
- zakładanie sadów, wodopoje
- budowa brogów - rozproszenie dokarmiania
- kontraktacja siana
- monitoring
- edukacja i promocja
- rozprzestrzenienie (też za granicę)
- Bank Genów Żubra
- Tworzenie nowych subpopulacji i zagród:
- Nd. Augustów i Płaska oraz Gołdap
- Nd. Lidzbark i Supraśl
- Przygotowanie siedlisk pod nowe subpopulacje:
- RDLP Olsztyn
- RDLP Lublin

Np. populacja białowieska

Utrzymywanie łąk i poletek łowieckich pod potrzeby pokarmowe żubra

białowieckie stado:

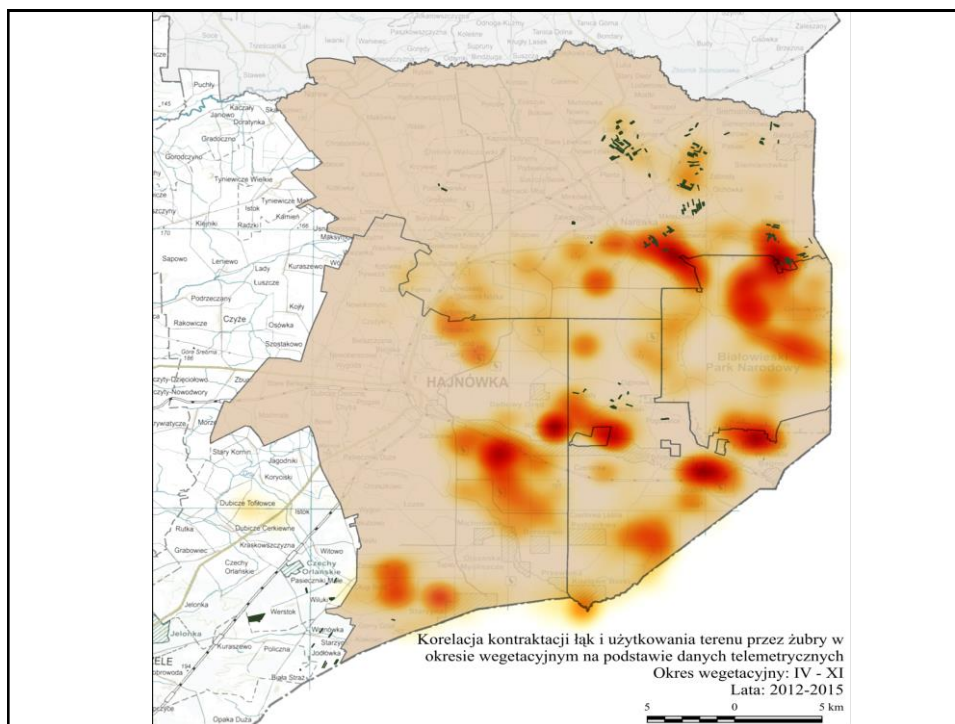
- Białowiecki Park Narodowy - 150 ha (w tym 45 ha dobrej jakości)
- Nadleśnictwo Białowieża - 45 ha (45 ha)
- Nadleśnictwo Browsk - 200 ha (55 ha)
- Nadleśnictwo Hajnówka - 130 ha (60 ha)

Kontraktacja łąk

2006 r. - 2 rolników (ok. 4 ha);
 2007 r. - 9 rolników (ok. 25 ha);
 2008 r. - 21 rolników (51,79 ha);
 2009 r. - 26 rolników (60,93 ha);
 2010 r. - 20 rolników (ok. 50 ha);
 2011 r. - 29 rolników (71,80 ha);
 2012 r. - 44 rolników (107,25 ha);
 2013 r. - 58 rolników (156,18 ha);
 2014 r. - 50 rolników (100,04 ha);
 2015 r. - 55 rolników (107,71 ha);
 2016 r. - brak
 2017 r. - 59 rolników (106,63 ha)

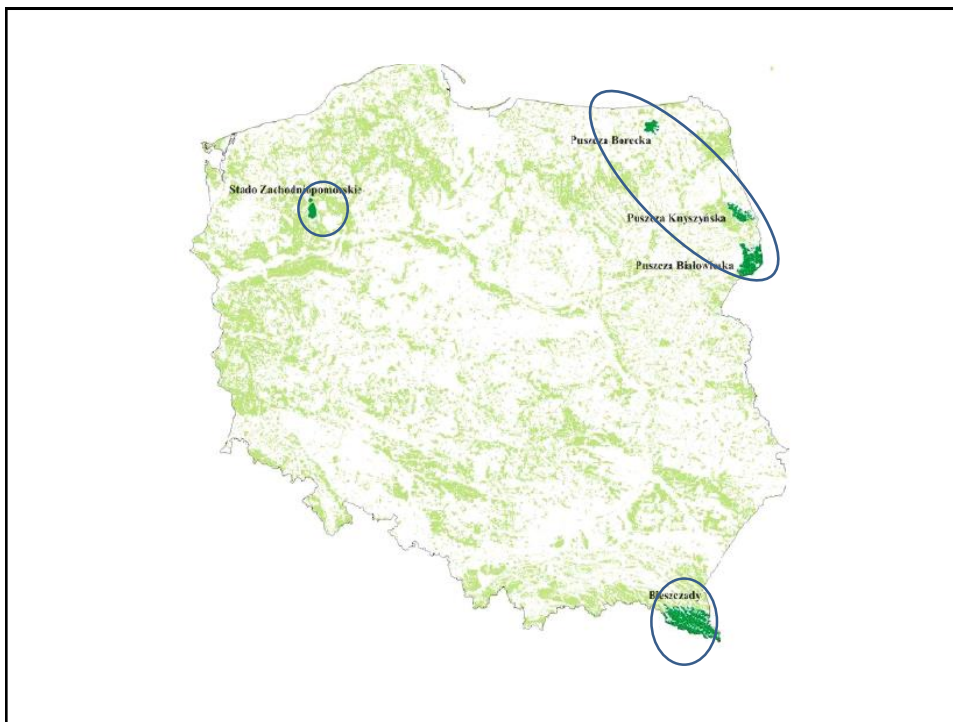

Zabezpieczanie upraw i posesji przed żubrami

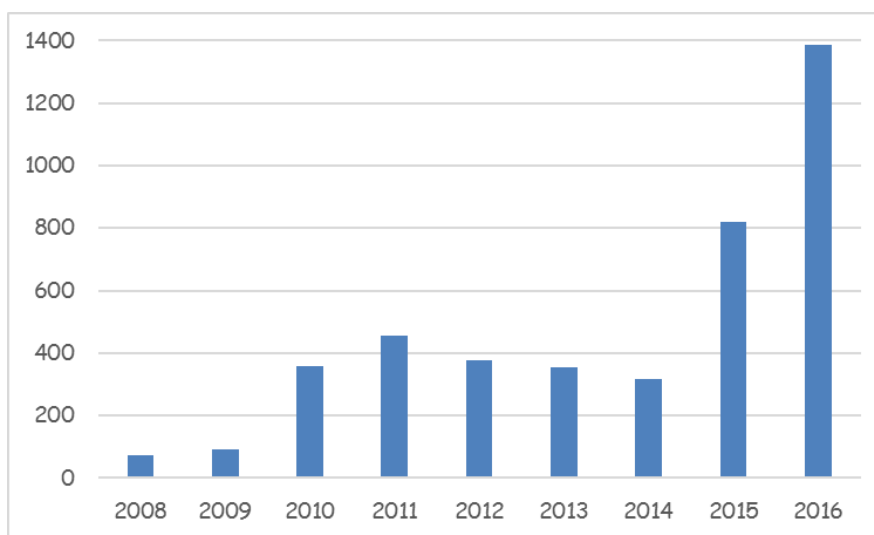
Dostawa materiałów zabezpieczających uprawy, posesje, obszary rolne:
pastuchy elektryczne, siatka ocynkowana, drut

2008 r. - 10 rolników
2009 r. - 13 rolników
2010 r. - 3 rolników
2012 r. - 9 rolników
2013 r. - 3 rolników

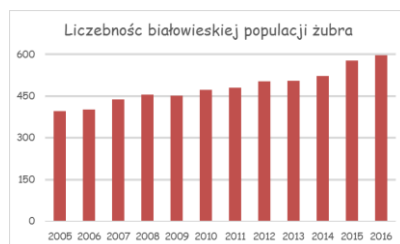

Wysokość odszkodowań wypłaconych przez trzy RDOŚ [tys.żł]

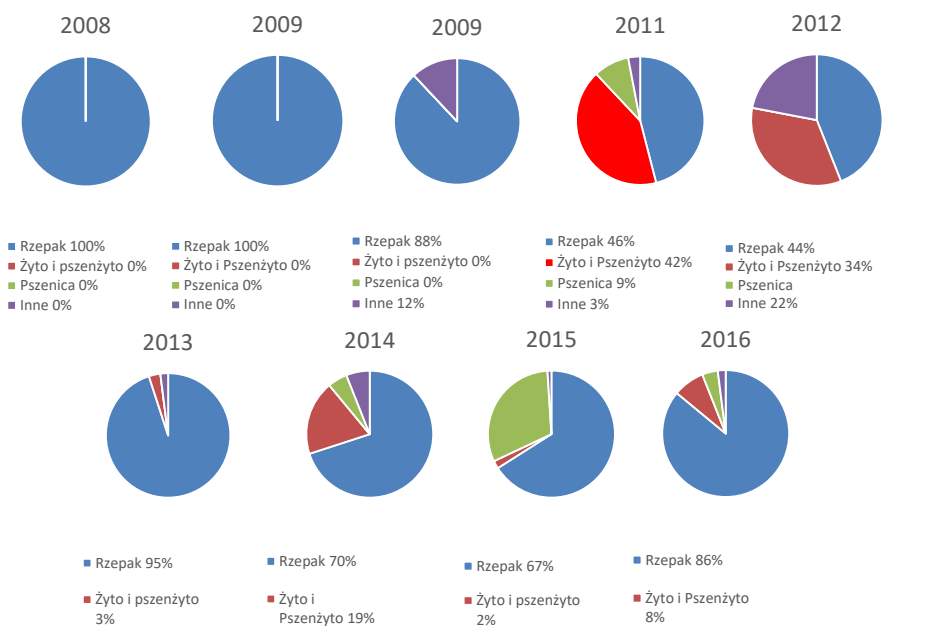

Wysokość odszkodowań w populacjach

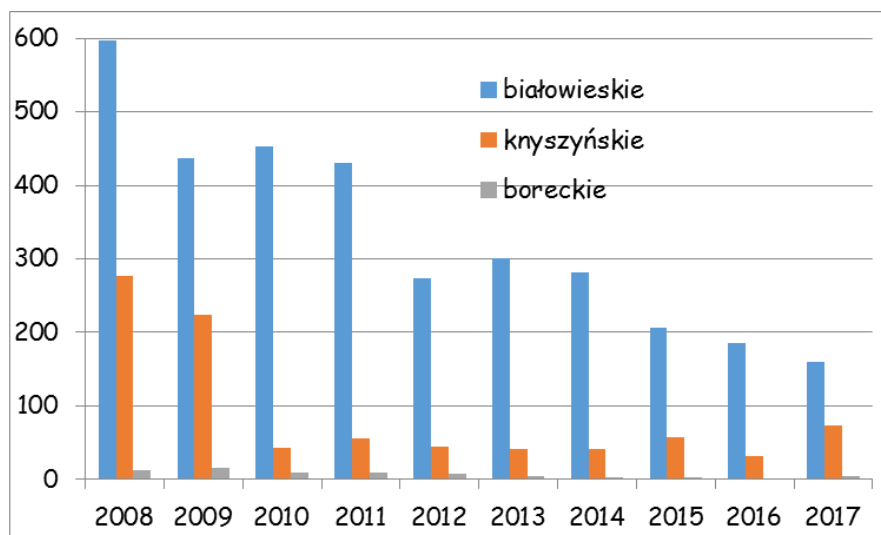
rok	populacja białowieska		populacja knyszyńska	
	liczba wniosków	Kwota (tys.zł)	liczba wniosków	Kwota (tys.zł)
2008	26	22	11	52
2009	42	41	7	50
2010	30	53	24	305
2011	52	87	26	361
2012	73	104	26	255
2013	44	85	31	252
2014	72	131	24	168
2015	100	225	38	590
2016	93	664	40	708

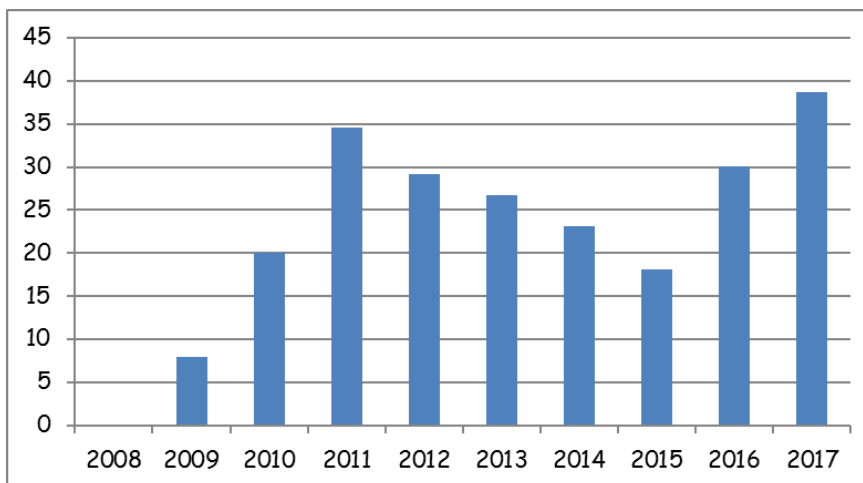
Udział upraw rzepaku w ogólnych kwotach odszkodowań w latach 2008-2016

Rozmiar szkód w drzewostanach [ha]

Szkody w drzewostanach w Nd. Bielsk

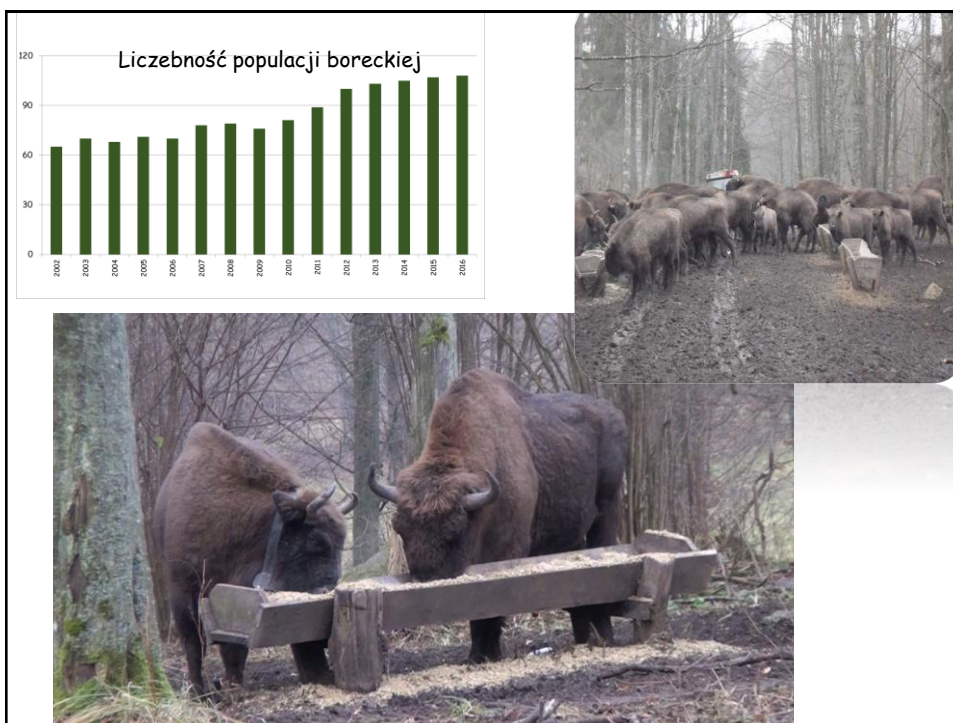
Populacja borecka

2013 r. - 2 szkody w uprawie pszenicy - odszkodowanie nie zostało wypłacone z uwagi na zbyt mały rozmiar szkody.

2014 r. - 1 szkoda w uprawie pszenicy, 2,60 ha kwota **10 042,50 zł**

2015 r. - 2 szkody w uprawie pszenicy, w jednym przypadku odszkodowanie nie zostało wypłacone z uwagi na zbyt mały rozmiar szkody. Odszkodowanie za drugą szkodę nie zostało wypłacone, gdyż stwierdzono, że uprawa wymarżała i poszkodowany zaorał pole.

2016 r. - 2 szkody w uprawie rzepaku. W pierwszym przypadku odszkodowanie nie zostało wypłacone z uwagi na zbyt mały rozmiar szkody. W drugim przypadku 4,50 ha kwota **6 933,60 zł**.

BIESZCZADY

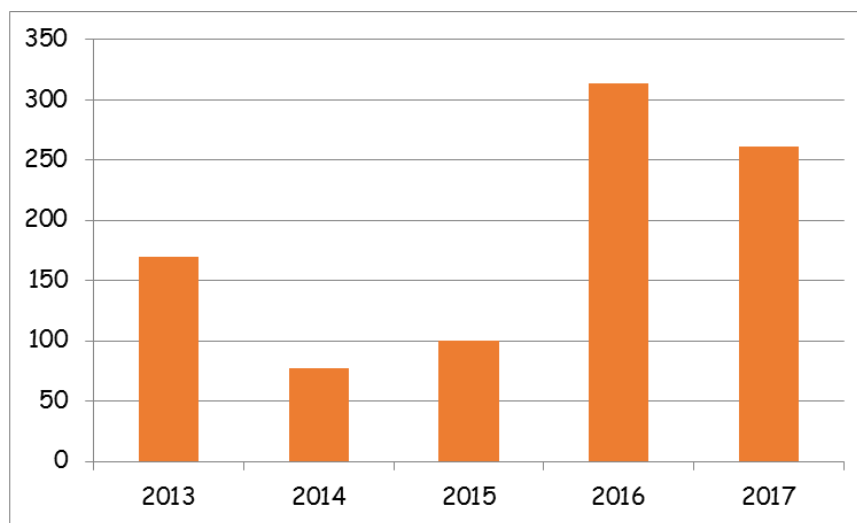
Wysokość i rodzaj odszkodowań

rok	drzewka [szt]	kwota [zł]	uprawy rolne [ha]	kwota [zł]	liczba szkód
2011	761	6881	0,05	491	7
2012	5746	13492	2,79	4193	17
2013	2833	17049	0,09	162	16
2014	194	1826	8,98	7616	10
2015	495	1425	2,72	3756	8
2016	652	3563	0,79	2921	7
2017	1223	9435			13

Powiaty leski i sanocki

BIESZCZADY

Rozmiar szkód w drzewostanach [ha]

Populacja w woj. zachodniopomorskim

- 2013: ilość wniosków: 18; wartość odszkodowania: 39 114 zł
- 2014: ilość wniosków: 29; wartość odszkodowania: 40 000 zł
- 2015: ilość wniosków: 51; wartość odszkodowania: 74 956 zł

KLUCZOWE ELEMENTY ORGANIZACJI OCHRONY

- Księga Rodowodowa gwarancją czystości gatunku
- Koordynacja hodowli w zagrodach
- Spójne zarządzanie populacjami
- Zrównoważone i kontrolowane użytkowanie populacji

Analiza potencjalnych miejsc wsiedlania i tworzenie nowych subpopulacji

Nd. Żednia
Nd. Stuposiany
Puszcza Augustowska
Puszcza Romincka

Badanie możliwości
siedliskowych i
społecznych
RDLP Olsztyn,
RDLP Lublin

i może inne

Dziękuję za uwagę

Wykorzystano prezentacje
przygotowane przez Partnerów
projektów